

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Глушач Юлія Станіславівна

кандидат економічних наук,

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Аболонін Владислав Дмитрович

магістр,

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Історичні виклики, які переживає наша країна під час воєнного стану, потребує максимальної мобілізації суспільства для подолання економічної та гуманітарної кризи та відновлення стабільної економіки у післявоєнний період. Важливою передумовою цих змін є створення ефективної системи управління, що передбачає необхідність прогнозування, оцінки ризиків на базі повної інформації про майновий і фінансовий стан підприємства, яку спроможна надати система бухгалтерського обліку. В рамках цієї системи формується синтетична та аналітична інформація про наявність та рух матеріальних та трудових ресурсів, про результативність кредитної та інвестиційної політики, про доходи, витрати та фінансові результати, що створює інформаційний ресурс для формування управлінських рішень та здійснення контрольних функцій з метою ефективного управління підприємством.

Основні засоби є важливою складовою виробничо-технічної бази будь-якого виробничого підприємства. В силу означених вище причин перед керівниками підприємств постають завдання зі зміцнення економічної потужності виробничих підприємств на базі поліпшення основних виробничих засобів, що відповідають умовам ринкової кон'юнктури.

Формуванню в системі обліку правдивої, повної та неупередженої інформації про основні засоби перешкоджає недосконалість та постійні зміни у вітчизняному законодавстві з питань елементів облікової політики цих активів, що викликає потребу у подальшому науковому дослідженні цього напрямку. Найбільш проблемними питаннями, що дискутуються в науковій літературі, є питання обліку основних засобів, що не врегульовані, або мають різне тлумачення в різних нормативно-правових актах [4], невідповідність певних облікових аспектів з цієї тематики в національних та міжнародних стандартах [1; 3], пошук шляхів вдосконалення облікової політики з обліку основних засобів [5]. Попри певні досягнення науковців у вирішенні означених проблемних питань, деякі з них залишаються актуальними і потребують подальших

досліджень. Серед таких питань відсутність уніфікованих первинних документів з обліку руху основних засобів та питання вдосконалення процесу автоматизації їх обліку.

Розглядаючи певні напрямки вдосконалення форм первинних документів, фахівці пропонують ввести в окремі форми і аналітичні реєстри додаткові показники, що збільшать їх інформативність і достовірність, посилять контрольне значення та знизить трудомісткість облікових робіт. В табл. 1 представлені типові форми первинних документів, що потребують заміни показників та суть цих змін [2].

Таблиця 1

Пропозиції щодо змін показників в типових формах первинних документів з обліку основних засобів

Типові форми первинних документів	Зміни у показниках, що пропонуються	
	Показник, що потребує заміни	Показник, яким потрібно замінити
ОЗ-1 Акт приймання-передачі (внутрішнього) переміщення основних засобів	Первісна (балансова) вартість	Справедлива вартість
	Код норми амортизаційних відрахувань	Група основних засобів
	Норми амортизаційних відрахувань на повне відновлення, на капітальний ремонт	Строк корисного використання
		Метод нарахування амортизації
	Поправочний коефіцієнт	Ліквідаційна вартість
ОЗ-3 «Акт на списання основних засобів»	Суми зносу за даними переоцінки по документах придбання	-
	Код норми амортизаційних відрахувань	Група основних засобів
	Норми амортизаційних відрахувань: на повне відновлення, на капітальний ремонт	Строк корисного використання
		Метод нарахування амортизації
Дата початку оплати за основні засоби (місяць, рік)	Ліквідаційна вартість	

Джерело: [2]

Деякі з діючих форм первинного обліку основних засобів містять ті самі дані, що і інвентаризаційні описи, фактично дублюючи один одного. Це такі форми, як форма ОЗ-6 «Інвентарна картка обліку основних засобів» та форма ОЗ-7 «Опис інвентарних карток з обліку основних засобів», які відрізняється від форми ОЗ-1 «Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів» тільки відсутністю висновку приймальної комісії й підписів її членів. Доповнивши форму ОЗ-6 підписами членів комісії, що засвідчують свій позитивний висновок про відповідність об'єкта технічним умовам, можна скоротити

документообіг, вилучивши з первинних документів Акт внутрішнього переміщення основних засобів. Аналогічно, здійснивши певні модифікації в формі ОЗ-6, можна скоротити форму ОЗ-3 «Акт на списання основних засобів».

За-для уникнення повторення первинної облікової інформації в численних спеціалізованих реєстрах фахівці пропонують оптимізувати процес документування шляхом проведення модифікації форми ОЗ-6 з метою отримання універсальної форми типу «Інвентарна картка – акт обліку руху основних засобів», що значно знизить трудомісткість облікових робіт, скоротить документообіг і підвищить рівень інформативності та наочності документів [2].

Ще одним напрямом вдосконалення обліку основних засобів та підвищенні ефективності їх використання є впровадження в структуру облікового апарату спеціально уповноваженої особи – фахівця з бухгалтерського обліку та фінансової звітності, що знається на економічних та правових питаннях, який би проводив внутрішню перевірку документального оформлення та відображення в обліку і звітності операцій з основними засобами.

Важливим чинником збільшення ефективності обліку основних засобів, є автоматизація їх обліку. Позитивний вплив автоматизації проявляється в стабільності отримання облікової інформації, що буде формуватися на підприємстві і створюватиме умови для багатократного її використання. Все це сприятиме поліпшенню ефективності застосування комп'ютерної техніки на багатьох ділянках облікової роботи.

Для вирішення питання автоматизації обліку основних засобів слід впровадити поняття «задача», що представляє певний алгоритм, налаштований на перетворення вхідних даних за допомогою процедур їх обробки у вихідні показники, що мають певне функціональне призначення в обліку та управлінні. Серед «задач» автоматизації в сфері обліку основних засобів слід назвати наступні: облік і контроль над об'єктами основних засобів за місцями їх зберігання та класифікаційними групами; облік і контроль над достовірністю та своєчасністю відображення руху основних засобів; облік амортизації основних засобів і контроль над правильністю її нарахування і віддзеркалення в обліку; облік витрат на ремонт, модернізацію основних засобів і контроль раціонального використання коштів на ці цілі; облік переоцінки основних засобів; облік операційної та фінансової оренди основних засобів тощо.

Реалізація означених «задач» автоматизації допоможе забезпечити всіх суб'єктів управління оперативною інформацією, дасть можливість здійснювати безготівкові розрахунки підприємства в системі «Клієнт – банк», забезпечить поєднання в єдину систему всіх видів обліку (оперативного, бухгалтерського та статистичного).

Таким чином, удосконалення обліку і контролю основних засобів повинне здійснюватися у напрямках узгодженості законодавчо-нормативних актів, оптимізації документообігу, повної автоматизації облікових операцій, введення елементів системи внутрішнього контролю. В якості певних кроків на шляху удосконалення організації обліку і контролю основних засобів пропонується заміна певних показників в окремих формах первинної документації, що сприятиме гармонізації вітчизняного обліку з міжнародною обліковою практикою, введення додаткових показників в певні форми первинних документів і аналітичних реєстрів з обліку основних засобів, впровадження в облікову структуру елементів внутрішнього контролю із залученням до проведення внутрішньої перевірки основних засобів уповноваженої особи, автоматизація облікових операцій за алгоритмом впровадження «задач» автоматизації.

Список використаних джерел:

1. Міжнародний (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби»: Наказ Міністерства фінансів України від 01.01.2012. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_014 (дата звернення: 17.11.2024).
2. Петренко А.Я., Попова В.Д. Організація обліку основних засобів та шляхи її вдосконалення. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит*. 2018. № 18. С. 994–1001.
3. Про затвердження Національного Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: Наказ від 27.04.2000 р. № 92 (Редакція станом на 29.07.2022). База даних «Законодавство України». Міністерство Фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text> (дата звернення: 17.11.2024).
4. Потриваєва Н.В. Сучасні проблеми обліку основних засобів в системі діючого законодавства. *Інноваційна економіка*. 2014. № 3. С. 228–232. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2014_3_34 (дата звернення: 18.11.2024).
5. Святенко І.М. Формування облікової політики підприємства відносно обліку основних засобів. Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. 2014. № 1. С. 143–147. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pipr_2014_1_34 (дата звернення: 18.11.2024).